لە پێناو بەجڤاکیکردنی سیاسەتی رۆشنبیریی لە کوردستاندا

هەندرێن
Handren_u@yahoo.se

یەکێک لە بەهایە بنەڕەتییەکانی ولاتێکی سیستەماتیزەکراوی نوێباو، یان ئەوەی کە بە کۆمەڵگای مەدەنی ناودێر دەکرێ، هەبوون و کارایی سیاسەتی رۆشنبیرییە. ئەوەی کە دەتوانێ بەهای ئەو سیاسەتە رۆشنبیرییە بەرجەستە بکاتەوە، سازکردنی ئاڵوگۆڕیی رۆشنبیرییەکی کارایە لە نێوان کۆی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندا. چونکە ئەگەر بنەمای کۆمەڵگای سڤیل/مەدەنی بەرهەمێکی "هزری "پرۆژەی رۆشنگەریی" بێ، کەواتە لە کۆمەڵگایەکی نوێباو و سڤیلدا کایەی سیاسەتی رۆشنبیریی لەوە بەرجەستە دەبێتەوە کە وەک یەکایەتییەکی هاوئاهەنگ ئاستی رۆشنبیریی و جوانناسی کۆمەڵ مشتومالّ بکا و بخەملێنێ. بە واتایەکی سادەتر، ئەرکی سیاسیەتی رۆشنبیریی لە کۆمەڵگایەکی سڤیلدا تەنیا دروستکردنی ناونیشانگەلێکی وەک رێکخراو یان رازاندنەوەی دام و دەزگایەکانی حیزب یان ناو پڕکردنی ماڵەکان نییە بە مەکینە، بەڵکوو ئامادەکردنی بەهای رۆشنبیرییە لە کۆی جەستەی دەرەکی و ناوەکی شار و شارۆچکە و دەڤەرەکان وڵاتدا؛ جوانناسی ناو خانووەکانی حوکمەت و ماڵی هاووڵاتیان دەبێ لەگەڵ ناو شار و سرووشتی وڵات لەگەڵ یەکتردا هاوئاهەنگ بن. لەو روانگەیەوە ئارمانجی سەرەکی سیاسەتی رۆشنبیریی لە کوردستاندا، وێڕای پێودانگی زەمینە خۆشکردن بۆ ئاگاییەکی تۆکمەی ئێتیکی نەتەوەیی، کۆمەڵایەتیی، رۆشنبیریی و ... هتد سەرتاپای هاووڵاتیان، هاندان و جۆشدانی کۆمەڵگایەکی بەرهەمدارە. لەم دیدەوە ئامانجی سەرەکی سیاسەتێکی رۆشنبیریی نوێباو، بنیاتنان و گەشەپێدانی بەرهەمهێنانە. بە واتایەکی دیکە، یەکێک لە ئەرکە گرنگەکانی سیاسەتی رۆشنبیریی، وەک هاوڕەوتییەک لە پرۆژە سیاسییەکانی تردا، بەشداریکردنی لە سیستەمی بنیاتنان و گەشەپێدانی کۆئاگاییەکی بەرهەمهێنەری کۆمەڵکایە. ئاشکرایە لە هەموو وڵاتێکی خۆ بە نوژەنزاندا کارایی و کەهێلی ژیانی رۆشنبیریی، پابەندە بە شێوە و گەوهەری ئەو سیاسەتە رۆشنبیرییەی کە فەرمانڕەوایەکانیان نەخشەی بۆ دەکێشن و ئاراستەی دەکەن. هاوکاتیش دەسەڵات لە گشت وڵاتە نوێباوە دیمۆکراتەکاندا بە پێودانگی ناوکۆیی/کۆنتێکستی کۆمەڵگایەکانیانەوە تایبەتمەندی سیاسەتە رۆشنبیرییەکەی خۆیان دادەڕێژن. هەر بۆیە بە هەرمێن بوونی هەر دیاردەیەکی رۆشنبیریی رەنگدانەوەی سیاسەتی رۆشنبیریی دەسەڵاتەکەیەتی. بۆ نموونە، ئەمڕۆ لە کوردستاندا لە رێگای مێدیا و مەقەرە حیزبییەکانەوە، نەک رێکخراو و وەشاندنە رۆشنبیرییەکان، خولیای مێگەلاندن و تەمبەڵاندنی نووسەر و بێ کایەکردنی نووسین و هونەر لە ئارادایە، کە ئەمەش، وەک زنجیرەبەندییەک لە کۆی ئەو دۆخە سیاسییە گەندەڵەی کوردستاندا، بەرهەمی ئەو سیاسەتە رۆشنبیرییەیە کە حیزبە جڤاتکوژەکانی کوردستان کاری بۆ دەکەن، مرۆی بە ویژدانی کوردیش پەی بەو دیاردەیە دەبا. بە رای ئێمە، خولیای ئەمڕۆی سیاسەتی رۆشنبیریی کوردستان، هێندەی پێگەیەکی بازرگانییە، ئەوەندە بەرهەمهێنانی کۆزانیاریی نییە؛ کردەی رۆشنبیریی بازاڕی باندێکی بەناو نووسەرە، لە قازانجکردنی ئابووریی و کوشتنی بیرکردنەوە زیاتر هیچ پەیامێکی تری نییە. بە کورتی ئەوەی کە سیاسەتی رۆشنبیری کورد ئاراستە دەکا مەیلی پارەیە، نەک کردەی زمان؛ بیرکردنەوە.

لێ ئەوەی کە لێرەدا دەخوازین لەسەری بدوێین، وردەکارییەکانی دیاردەی گەندەڵییە رۆشنبیرییەکانی کوردستانی باشوور نین، بەڵکوو بەها، یان چەواشەکردنی بەهای سیاسەتی رۆشنبیرییەکی کارایە، کە مخابن ئەم بێ بەهاکردنەی رۆشنبیریی دەگەڕێتەوە بۆ پێکهاتی ئەو حیزبە باڵادەستانەی کوردستان. دواجاریش، بۆ ئەوەی ئاکامگیرییەک دەستەبەر بکەین، وێنایەک لە گرفتەکانی ئەو سیاسەتە رۆشنبیرییە بێ پەیامە رۆشنبیرییە نمایشدەکەین. گوتمان حیزبە فەرمانڕەوایەکان، نەک دەسەڵات. چونکە راستییەکەی هێشتا لە کوردستاندا دەسەڵاتێک نییە کە لە رێگای قانوون و دەستووریکی مەدەنی؛ سیستەمێکی نوژەن مامەڵە لەگەڵ ئەرک و مافەکانی هاووڵاتیان بکا، بەڵکوو ئەوەی کە لە بنەڕەتدا بڕیاردەرە فەرمانەکانی حیزب، پەیوەندییە خێزانی /خێڵەکیی و کۆمەڵایەکتییەکانە. لەبۆیە ئەو تەرزە فەرمانڕەوایەتییە لەگەڵ پێناسەی دەسەڵاتێکی نوێژەن ناکۆکە. ئەمەش لە کن من مانای کەمکردنەوە نییە، بەڵکوو دەستپێوەگرتنە بە بەهای چەمکەکان. لەبۆیە خوازیارین ئەو فەرمانڕەوایانە نەمانبوغزێنن.

کەواتە دەکرێ بپرسین، مەبەستمان لە سیاسەتی ڕۆشنبیری چییە؟ تەنگژەکانی سیاسەتی ڕۆشنبیری کوردستانی باشوور چین و ڕۆشنبریی کوردی بەرەو کام ئاقار دەبەن؟

لێرەدا مەبەستمان لە ڕۆشنبیریی سەرتاپای ئەو چالاکییە ڕۆشنبیریانەیە کە بەشێکی گرنگ لە ژیانی کۆمەڵگایەک پێکدەهێنێ. بە واتایەکی تر، ڕۆشنبیری کردەیەکە لە بیرکردنەوە، مەیلێک لە داهێنانی ژیان؛ ئامادەکردنی جڤاکێکی بەرهەمدارە. کەواتە ئەوە سیاسەتی ڕۆشنبیرییەکی کارایە کە کۆمەڵ بەرەو ئاستێکی ڕوحی بەختەوەر،ئابوورییەکی فراژاو و ئاگایەکی کراوە هاندەدا. لەبۆیە دەبێ ڕۆشنبیری وەک بەها و پایەک لە ئاوەدانکردنەوە و بەرهەمداری سەیر بکرێت. بەڵام کاتێک ڕۆشنبیری دەکرێتە کاڵا و کەرەسەیەکی بەرخۆر یان بە حیزبکردن، بەها و ئازادییەکەی لە دەست دەچێت. ڕۆشنبیریی وزەو ویستێکی هاندەرە بۆ هاووڵاتیان، سەرچاوەیەکە بۆ پێشکەوتنی ئاگایی کۆی کۆمەڵگا، نەک لێکترازان و دووبەرەکی. لێرەوە دەکرێ گرنگی ڕۆشنبیری لە کۆمەڵگای کوردستاندا وەک پێداویستی سرووتە ئاینییەکان بچووێنین. وەک چۆن مەلایەکانی کوردستان ڕۆژانی هەینی لە مزگەوتەکاندا خوتبە بۆ هەزاران کەس دەدەن یان لە سرووتێکی تری وەک مەولوودنامە دەخوێننەوە، کە ئەمەش خۆی هەڵگری پەیامی ڕۆشنبیرییەکی ئاینی یان پاراستنی بەهای ئایینە لە کۆمەڵگادا. بە هەمان شێوەش، بە پێچەوانەی مەرامی ئایین، دەبێ کۆڕێکی شیعریی، چوونە کتێبخانە (کە وێرانە)، گوێگرتن لە ئاهانەگێکی مۆسیک (کە عەنتیکەیە)، سەیرکردنی شانۆ ، فیلم وپێشانگایەکی هونەری (کە جێگەی بەزەین) و ... هتد، وەک پێداویستییەکی ڕوحی و تەکاندانی بیرکردنەوە و باڵاکردنی چەشەی جوانناسی فامبکرێن. تەواوی کردە ڕۆشنبیرییەکان، هەر یەکە و بە ڕۆڵی خۆیان، بەهای زانیاریی خۆیان هەیە و کۆمەڵیش بۆ ئامادەیی بیرکردنەوە و پێشوەچوون مشتوماڵ دەکەن. بەڵام ناکرێ ڕۆشنبیری و سیاسەتی ڕۆشنبیری وەک یەکتر سەیر بکرێن. چونکە مرۆڤ بێ بوونی سیاسەتی ڕۆشنبیریش، بۆ نموونە، دەتوانێ بنووسێ و گۆرانی بچڕێ و تابلۆ بکێشێ. کەچی سیاسەتی ڕۆشنبیری کەش و هەوایەکی ڕۆشنبیری مانابەخش ئاوەڵا دەکاتەوە و زەمینەش بۆ کۆی هاووڵاتییان خۆشدەکا کە پێکڤە مەیل و ڕۆڵی خۆیان لە ژیانی جڤاکیدا بلێزن. لێرەوە سیاسەتی ڕۆشنبیری بە جۆشدان و ئاراستەکردنی وزە و بەهرە ڕۆشنبیرییەکان کۆمەڵگا بەرەو بیرکردنەوەیەکی بزاوی بەرهەمدار ئامادە دەکا.
شایەنی باسە، هەروەک وەک لە کن خەڵکانی حیزبی و ناحیزبی کۆمەڵگای ئێمەدا باوە، کە گوایە سیاسەت یان حیزبایەتی بە تەنیا دەکارێ هەموو کار و ئەرکێک ڕاپەڕێنێ، لێ ڕاستییەکەی ئەوە فامکردنێکی تەواو هەڵەیە. چونکە خودی سیاسەت بێ سیاسەتێکی ڕۆشنبیری تۆکمە هەرگیز ا ناتوانێ کۆمەڵگا بەرەو ئاو ئاراستەیە گۆشبکا کە بەرانبەر خاک و نەتەوەکەی بەرپرسیار بێ. هەروەک سیاسەتی حیزبایەتیەکی بێ سیاسەتی ڕۆشنبیری بەرهەمدار ناتوانێ کۆمەڵگایەکی بە ئاگا بەرهەمنهێنێت یان، بۆ نموونە، زەمینە بۆ دامەزراندنی دەوڵەتی کوردی بڕەخسێنێ.
کەواتە سیاسەت لە بنەچەکەدا شێوازێکە کە بەبێ هزرکردنەوە و ئەزموونێکی لە بێژینگدراوی ڕۆشنبیری ناتوانێ مامەڵە لەگەڵ هەڵکەوت و دەورووبەری خۆیەوە بکا. لەبۆیە ئەوەی کە لە پشتەوەی سیاسەتە خودی ڕۆشنبیرییە؛ واتا هزرکردنە. سیاسەتی ڕۆشنبیرییش بێ چالاکییە فرە ڕەنگەکانی ڕۆشنبیری، ئەدەب، شیعر، هونەر و هزر، بە پشکداری کۆی کۆمەڵگا لە گۆڕێدا نییە. ئەوەی کە ڕێگا بۆ مرۆڤ یان دەسەڵاتێکی سیاسی خۆشدەکا کە ئاراستەیەکی سیاسیی و بڕیارێکی چاوەنووسساز بدا، ئەزموونێکی بە برشتی ڕۆشنبیرییە. چونکە مرۆڤ بەبێ ئەزموونی ڕۆشنبیری ناتوانێ هەل و مەرجێک هەڵسەنگێنێ و بگۆڕێ. ئەگەر هەر هێزێکی سیاسی نکۆڵی لەو ڕاستییە ڕاشکاوە بکا، ئەوە سیاسیی و سیاسەتکاریی نییە. کەواتە مرۆڤ بێ بیرکردنەوە جیرانی مەرگە نەک ژیان؛ بەرخۆرە نەک بەرهەمدار!

هەر بۆیە مرۆ بێ بوونی بیرۆکەیەک، سیاسەتی ڕۆشنبیری و میتۆدگەلێک مەحاڵە بتوانێ سیستەمێکی نوێباو دابمەزرێنێ و ڕێکبخات. لەم ڕوانگەیەوە کاتێک خەڵک 15 ساڵە ڕەخنە لە لە بۆدەڵەیی سیستەمی خزمەتگوزاری کۆمەڵایەتی، ئابووری، سیاسەتی ڕۆشنبیری فەرمانڕەوایە باڵادەستەکانی کوردستان دەگرێ، کەچی فەرمانڕوایانی کوردستان گۆڕانێکی لەو سیاسەتە نادادپەروەرە دروست نەکرد. هەروەک حیزبی فەرمانڕەوای کوردستان بە هۆی

نەبوونی سیاسەتێکی رۆشنبیریی نوێباو، نەیانتوانیووە تێگەیشتنێکی راشکاو لە ئازادی دەربڕین، زمانی یەکگرتوو، رێکخراوی مەدەنی؛ گەوهەری چەمکە سیاسییەکان بۆ خەڵک بەرجەستە بکەنەوە. لەبۆیە تەواوی هاووڵاتیانی کوردستان بە خۆپیشاندان، رەخنە، کۆچکردن و ... هتد بەردەوام نارەزایی خۆیان لە سیستەمی سیاسەتی رۆشنبیریی، ئابووری و جڤاکی ئەو دوو حیزبە فەرمانڕەوایە دەربڕیوە. بەشێکیش لە هۆکردەکانی بێئومێدی و سەرهەڵگرتنی لاوانیش بۆ هەندەران دەگەڕێتەوە بۆ کلۆڵی سیاسەتی رۆشنبیریی، کە نەیتوانیووە خەونە کولتوورییەکانی ئەو نەوەیە دەستەبەر بکا. بۆ نموونە، لە شار و دەڤەرەکانی دیکەی کوردستان ناوەندگەلێکی سەربەخۆی گەنجان نییە، کە خاوەن بەرنامەگلێک بن بۆ تێرکردنی پێداویستییەکان لاوان. کەواتە کارایی سیاسەتی رۆشنبیریی، لەوەدایە کە لە رێگای کۆی کەنال و پێگە کولتوورییەکانەوە رەهەندی رۆشنبیریی خاکێکی بە برشت بۆ فراژانی ژیانی کۆمەڵایەتی مەیسەر بکا. هۆکردی ئەمەش ئەو سیستەمەی کوردستان دەربڕی مەرامی حیزب و پێرە رۆشنبیرییە حیزبییەکانە، نەک کۆمەڵگای کوردی. لە هەمان کاتدا سیاسەتی رۆشنبیریی مانای بە حیزبیکردن یان دابەزاندنی ئاستی رۆشنبیریی نییە بۆ زمانێکی ساکار و بێ جوانناسیی هونەری، هەروەک وێنای ئەمڕۆی نووسینی کوردی، مەبەست لە وێڵکردنی زمان نییە بە دوای ناوی فەیلەسووف و چەمکە زلەکان، بەڵکوو مەبەستمان لە سیاسەتی رۆشنبیریی ئاوەڵاکردنەوەی کەش و هەوایەکە کە لەوێدا وزە رۆشنبیرییەکانی کۆمەڵگا وەک کردەیەک لە بەرهەمهێنان و داهێنان لە رێگای تۆڕە جڤاکییەکانەوە رێکبخرێن. سیاسەتی رۆشنبیریی ئاوەڵاکردنەوەی ژیانێکە کە لەوێدا هاووڵاتیان پێکەوە توانست و بەهرە جیاوازییەکانیان بەرجەستە بکەنەوە. بە کورتی یەکێک لە ئەرکە سەرەکییەکانی سیاسەتی رۆشنبیریی، بەرزکردنەوەی ئاستی ئێستێتیکی/جوانناسی و مشتومالکردنی کۆئاگایی کۆمەڵگایە. لە روانگەی ئەو سیاسەتە رۆشنبیرییەی کە ئێمە جەختی لەسەر دەکەینەوە، ئەو کاتە پیادە دەکرێ کە ژیانی رۆشنبیریی کوردستان لە چنگی باندە حیزبی و رێکخراوە حیزبییەکان ئازاد بکرێ و لە بری ئەوە رێگا بە تۆڕە جڤاکییە سەربەخۆیەکان بدرێت کە نەخشە بۆ ژیانی رۆشنبیرییەکی کارای سەربەخۆ بکێشن، لەوێدا کۆی توێژ و چینە کۆمەڵایەتییەکان رۆڵی خۆیان لە بەشداریکردنی ژیانی رۆشنبیرییدا ببینن. هاوکاتیش ئەرکێکی گرنگی تری سیاسەتی رۆشنبیرییەکی نوێباوی بەرهەمدار، هاندانی هاووڵاتیانە بۆ تێگەیشتن لە نرخی ئەزموونە مێژوویی و یادەوەرییە رۆشنبیریی و سیاسییەکان، کە ئەمڕۆ نەوەی نوێ و بگرە نەوەی بەرێش، بە هۆی ئەو سیسەتەمە وێرانەی حیزبی کوردی، لە نائاگایی و فەرامۆشکردنی ئەزموونە سیاسیی و رۆشنبیریانە لە سەرگەردانی و بێ یادەوەرییدا دەژی. راستییەکەی ئەو رەوشە رۆشنبیرییەی کە ئەمڕۆ لە کوردستاندا لە برەودایە، بە هۆی زیاتر و زیاتری حیزباندنی، بە ناوچەگەراییکردن و بە مشەخۆرکردنی، لە هەوڵی ئەوەدایە بەهای سیاسەت، رۆشنبیریی و جیاوازی بیرکردنەوە لە زمانی کوردیدا خوێنتاڵ بکا. ئەمەش وایکردووە، کە جڤاکی کوردی، بێجگە لە گرووپێکی حیزبی و یاریباز، بێبەش و دابڕاو بێت لە هەموو ئەو بەزم و رەزمەی کە بە ناوی چالاکییە رۆشنبیرییەکان ئەنجامدەدرێن. هاوکاتیش وەک لەبەرچاوانە، لە کاتێکدا کە هۆڵە رۆشنبیریی و ستۆدیۆیی تەلەفزیۆنەکانی حیزب بە گلۆپی رەنگینەکانیان دەڕازاێینرێنەوە و چەند بەڕێوەبەری مێنیەیش، وەک لێبووکێک، بە رووخسارە لاساییکەرەوە رۆژئاواییەکانیانەوە خۆیان نمایشدەکەن، کەچی هاوکاتیش رۆژانە دەیان کیژ و ژن لەسەر ئەڤینداری دەسووتێنرێن و زۆرینەی خەڵکیش بە دوای بوتلە غاز بژێوی ژیانیان ئارەق دەڕێژن. لەوەش کارەساتتر، بە گوێرەی ئەو ریپۆرتاژەی کە لە ژمارە 267، 2006.1128 هەفتەنامەی "مێدیا" بڵاوکراوەتەوە، دۆخی کتێبخانەی گشتی هەولێر جێگەی بەزەییە. لە کاتێکدا لە شارێکی وەک هەولێر یەک کتێبخانەی گشتی هەیە، کە رەنگە شارەکانی تریش هەر وابن، ئەوە ئاستی کتێبخانە بێ، کە گرنگترین سەرچاوەی رۆشنبیرییە، ئاخۆ گاڵتەجاڕی نییە باسی کۆمەڵگای مەدەنی بکەین؟ کاتێک شارێک خاوەن تاکە کتێبخانەیەکی وا کلۆڵ بێ، دەبێ ئاستی خوێندکار و خوێنەرەکانی چۆن بێ؟ لە کاتێکدا دەبوو لە قۆناغەدا کە کورد بە پێویستی بە خەملاندنی پرۆژەی نەتەوەیی هەیە، دەبوو چەندان کتێبخانە لە گەڕەک و خوێندگایەکاندا هەبووایە. هەروەک دەبوو کەنالە بینراوەکان، لە جیاتی ئەو هەموو بەرنامەی "گۆرانی داواکراو" و هەڵپەڕکێیە بێ چێژانە، نەخشەگەلێکی پەروەردەییان هەبووایە، تاکوو بینەران لە سەرتاپای هەموو پارچەکانی کوردستان چێژ و سوودیان لە زمانی کوردی وەرگرتبایە. لێرەوە ئەو رەوشە رۆشنبیریی و سیاسییەی کوردستان ئەوەندەی رەنگدانەوەی خراپیان لەسەر ژیانی رۆشنبیریی بەشەکانی دیکەی کوردستاندا هەبووە، هێندە سوودمەند نەبوونە. لێرەوە ئەو سیستەمەی کوردستان بەو پێکهات و گەمە چەواشەکارانەیەوە

ناتوانێ بەو دیکۆرە رۆشنبیرییە پلاستیکیانەوە، نە سەرنجی کۆی کۆمەڵگا بۆ بەهای رۆشنبیریی رابکێشێ و نە ئاگایەکی بەرهەمدار و داهێنەر بە یادەوەری کۆمەڵگا ببەخشێ. وێڕای هەموو ئەوانەش، لە کاتێکدا کە حیزبە فەرمانڕەوایەکانی کوردستان کوردی 15 ساڵە فەرمانڕەوایی بەشێکی کوردستان دەکا، کەچی، لەوەگەڕێ کە بەشی زۆری پەرلەمانە حیزبییەکەی کوردی نازانن، نەک هەر لە عێراقی بەناو "فیدرالی"، بەڵکوو لە سێ شاری کوردستانیشدا زمانی کوردی بکەنە فەرمی خۆیان. هۆکردی ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی سیاسەتی رۆشنبیریی لای ئەو دوو حیزبە و بەناو رۆشنبیرییە هوتافکێشەکانیان. ئاخر حوکمەتێک زمانی خۆی بەلاوە گرنگ نەبێ، چۆن ئەرک و ماف؛ ئاڵوگۆڕی و گفتوگۆ لەگەڵ کۆمەڵگا دەسازێنێ؟ هەر بۆیە ئەمڕۆ لە کوردستاندا تەنگژەی بێ بەرپرسیاریی لە بەرانبەر پرسیی نەتەوایەتی و ویژدان و ئاکاری چاکەی کۆمەڵایەتی قووڵتر دەبێتەوە. یەکێک لە هۆکردە سەرەکییەکانی ئەو تەنگژەیەی کە رەگی یادەوەریی کوردی باشووری ئیفلیجکردووە، دەگەڕێتەوە بۆ چەوتیی و پاشەگەردانی سیاسەتی رۆشنبیریی ئەو حیزبە دەسەڵاتدارانەی کوردستان.

هاوکاتیش ئەو چەشنە ئاهەنگ، گەڕەلاوژەی بلاڤۆک، مێدیا بینراو و بەناو فیستیڤالانەی کە ئەمڕۆ لە کوردستاندا بە ناوی رۆشنبیرییەوە لە ئارادان، وێنایەکن لەو فەرمانڕەوایەتییە حیزبییەی کوردستان، کە بریتیە لە پاشەگەردانی. چونکە ئەو نمایشە رۆشنبیرییانە، بە تایبەتیش لەو کاتەی کە گەلی کورد بە قۆناغێکی ئاڵۆز و هەستداری بزووتنەوەی رزگاریخوازیی نەتەوەیی تێدەپەڕێت، بێجگە لە بێڕێزی و کلۆڵکردنی گەوهەری رۆشنبیریی و زمانی کوردی هیچی دیکە نین. هۆکاری ئەمەش لە بنەڕەتدا بۆ بە گرنگ نەزانینی سیاسەتی رۆشنبیریی یانیش تێنگەیشتن لە بەهای سیاسەتی رۆشنبیرییەکی جڤاکی دەگەڕێتەوە. رۆشنبیریی چالاکییەک نییە کە بە پێوانەیەکی حیزبییەوە لە هۆڵێکی داخراودا بۆ توێژێکی گەندەڵ و هەڵبژێردراو نمایشبکرێ، یان قۆرخکردن نییە بۆ پێڕێکی حیزبی، بەڵکوو کردەیەکە دەبێ ببێتە بەهایەک لە ژیانی کۆی کۆمەڵگادا. هەر بۆیە تاو ناتاو ئەنجامدانی ئاهەنگێک، کۆڕێک و فیستیڤالێک لە هۆڵە سنووردارکراوە بارگاویکراو بە سێبەری حیزبییەکان، مانای بوونی سیاسەتی رۆشنبیریی ناگەیەنێ، بەڵکوو لە دواجاردا، گۆشەگیرکردنی ئاپۆڕەی کۆمەڵگایە لە ژیانی رۆشنبیریدا، ئاکامی ئەمەش، بێبەشبوونی زۆرینەی هاووڵاتیانی کوردستانە لە رۆڵ و بەشداریکردنی ژیانی رۆشنبیرییدا. ئەمەش بۆخۆی مەرگی رۆشنبیریی و ژیانی جڤاکییە.

لێرەوە ئەرکی سیاسەتی رۆشنبیرییەکی کراوە گەشەپێدانی ژیانی رۆشنبیریی کۆمەڵگایە. بەڵام ئەوەی کەمێک هۆشیار بێ لەوە تێدەگا کە ئەو چالاکییە بەناو رۆشنبیریی و هونەریانەی کە بەرپرسی بەناو "رێکخراوە مەدەنی"، "رێکخراوی لاوان" رێکخراوی ژن/ئافرەتان" و ... هتد پێی هەڵدەستن، بێجگە لە مەرامی حیزبی، کێبەرکێی پێڕی رێکخراوە رۆشنبیرییەکان لەگەڵ یەکتر، ناوچەگەریی، سەپاندیی پۆزی رۆشنبیریی شارێک بەسەر شارێکی تر، بەرژەوەندی ئابووریی و هەڵچۆڕاندنی هەموو وزەیەکی سەربەخۆی کوردی هیچی تر نین. چونکە ئێمە گوتمان ئامانجی سیاسەتی رۆشنبریی لە کۆمەڵگایەکی سڤیلدا،هاوئاهەنگردنی کۆی کۆمەڵگایە. لە بۆیە کرۆکی ئەو گەمە رۆشنبیرییانە، دوورە لەو سیاسەتە رۆشنبیرییەی کە ئێمە مەبەستمانە، بەڵکوو لە پێناوی بنەبڕکردنی جوانناسییانەی فرەدەنگیی و رەهەندی جیاوازی بیرکردنەوە و کەمۆکردنی روحی ئەفراندنە. دواجاریش، ئەو گەمە بەناو رۆشنبیرییانە، داماڵینی گەوهەر و بەهای رۆشنبیرییە لە زمانی کوردیدا. بۆ ئەوەی سەرنجەکانمان راشکاوتر بکەین، ئەوەندە بەسە ئاماژە بە بەرەنجامی ئەو فیستیڤاڵ و ئاهانگانە بکەین، کە هەر جارەی چەند نووسەر و گۆرانبێژی مردوو و زیندوو نزیک لە حیزبەکانیان دەکەنە هێمای "داهێنەر"، "شۆڕشگێڕ" و هێماگەلێکی لەو چەشنانە پایە و خەڵاتی سەیر و سەمەرە بەو نووسەر، شاعیر، گۆرانبێژ و "تاکە" رۆماننووسە "داهێنەر"نە دەبەخشن، کە راستییەکەی نە سەرانی ئەو فیستیڤاڵ و ئاهەنگانە لایەقی ئەوەن کە بەناوی پسپۆڕەوە "داهێنەر"ی و "ناداهێنەر"ی لێکتر جودا بکەنەوە و نە ئەوانەی کە خەڵاتیشدەکرێن، وێڕای رێزمان بۆیان، لە داهێنەرانی دیکە داهێنەرترن. کێشەی ئێمە لە کەسایەتی ئەو نووسەرە کۆچکردووانەدا نییە، بەڵکوو لەگەڵ ئەو یارییە پێڕ، حیزب، ناوچەخوازی ئەو ناوەندە رۆشنبیرییانەیە. باشە، دەکرێ بپرسین، نووسەرگەلێکی وەک شاکر فەتاح، دڵدار، رەفیق حیلمی، مەسعود موحەمەد، عەلائەدین سەجادی، شوکور موستەفا، گۆران، مەلا عەبدولکەریم مودەریس و چەندان نووسەری تر، کە

ئەگەر لەوانەی سالانە یادیان دەکرێتەوە و خەڵاتیان بە ناو دابەشدەکرێ داهێنەرتر نەبووبن کەمتر نین، ئەی بۆ ئەو فیستیڤال و بلاڤۆک، ڕێکخراوە حیزبیانە نە یادیان دەکەنەوە و نە خەڵاتی "داهێنان"یش بە ناوی ئەوانەوە بە نووسەرێک نادەن؟! وێڕای ئەمەش، باسی ئەو ڕێزلێنانە ناکەین، کە لە هیکرا دوور لە هەموو مانایەکی ڕۆشنبیریی، بە مێگەلیکی هەڵبژێردراو لە گۆرانیبێژ و نووسەرگەلێکی هەمیشە برسی دەبەخشرێن، کە راستییەکەی دیاردەیەکە جێگەی بەزەییە. هەڵبەتە نەزۆکی ئەو نمایشە بەناو ڕۆشنبیرییانە لەوەدایە کە بێجگە لە کۆکردنەوەی ئاپۆڕەیەک لە بەناو نووسەر، هونەرمەند و مەنسوولی ئەو حیزب و ئەم حیزب و بە فیڕۆدانی چەندان ملیۆن دۆلار، کە سامانی ئەو خەڵکە بێ دەرامەتەیە، هیچ سوودی تریان نییە. ئەگەر ئەو بەناو نووسەر و هونەرمەندانە بەڕاستی داهێنەرن، دەبێ داوا لەو حیزبانە بکەن، کە لە جیاتی ئەوەی ئەو پارەیەی کە بۆ ئامادەکردنی فیستیڤال و خزمەتکردنیان سەرف دەکرێ، بچن قوتابخانەیەک بۆ ئاوارەکانی کەرکووک دروستبکەن، کە بەو سەرمایە لە ژێر خێوەتەکاندا بێ کتێبێکی چاک دەخوێنن. جێگەی ئاماژەیە، ڕژێمی بەعس، وێڕای ئاکامە قێزەونەیەکانی، لە سەرەتایەکانی حەفتایەکاندا بە خۆڕایی شیر و پەنیر و سەرچاوەکانی خوێندنی بەسەر دوورترین خوێندکارەکانی خوێندگای گوندەکانی کوردستاندا دابەشدەکرد، (کە من وەک منداڵێکی ئەو سەردەمە، ڕۆژێک کە ئەو پەنیر و شیرەیان بەسەر دابەشکردین، لە ئەکامی ئەو ئاگاییە ساوایەی کە هەمبوو بە دژی ئەو ڕژێمە، چەند لە هاوپۆلەکانم هاندا کە پەنیرەکان فڕێدەیەنە پێش ژووری بەڕێوەبەری قوتابخانە. ئەمەش بووە هۆی ئەوەی کە ناو لەپمان بە حەیزەرانی مامۆستایەکەمان سۆر بێتەوە)، کەچی ئەمڕۆ لە گوندەکانی کوردستاندا مەکتەبەکان لەبەر ترسی ڕووخان و نەبوونی مێز و کتێب، خەریکە کۆتاییان بێ. وەک لەو راپۆرتەی کە "کوردستان تیڤی" لە مانگی 11ی 2006 نیشانی دا، منالان تاکوو کورسییەکان لەلایەن هاوپۆلەکانیان داگیر نەکرێ زوو دێنە مەکتەب. لەوەش کارەساتتر نەبوونی کتێب و خزمەتگوزارییە لەو مەکتەبانەدا. ئەگەر ئەوە دۆخی خوێندنی منداڵان بێ، ئایندەی ئەو کۆمەڵگایە و زمانەکەی دەبێ چی بەرهەم بهێنێ؟

جێگەی سەرنجە کە فیستیڤاڵێک لە یەکێک لەو سێ شارەی کوردستان دەکرێ نەک هەر ئاپۆڕەی جەماوەری ئەو شارانە لێی بێبەشن، بەڵکوو نووسەرانی شار و دەڤەرەکانی تری کوردستانیش هەر دەڵێی پەیوەندی بەوانەوە نییە. دەکرێ بپرسین، ئایا ئاکامی ڕۆشنبیریی ئەو فیستیڤاڵ و پاشەگەردانی ڕۆشنبیرییانە، چتۆ کاردانەوەیەکی ڕۆشنبیرییان بەسەر ژیانی کۆمەڵگادا هەیە؟ ئێمە وتمان کایەی سیاسەتی ڕۆشنبیرییەکی تەندرووست و کارا لەوەدا بەرجەستە دەبێتەوە کە ئاستی کۆئاگایی یادەوەریی و مەیلی بەرهەمهێنانی کۆی هاووڵاتیان جۆشبدا، کەچی ئەو تەرزە ئاهەنگ، فیستیڤاڵ و کۆڕە بەناو ڕۆشنبیرییانەی کە هەردوو حیزبی دەسەڵاتداری کوردی لەو سێ شارەی کوردستاندا سازی دەکەن، تەنیا لە چوارچێوەی میوان و بەتالیۆنێک لە ئەندامەکانی خۆیاندا قەتیسدەمێنن و هاووڵاتیانی سەربەخۆ؛ توێژە جودایە ناحیزبی و دوور لە پەیوەندییە هاووشاریی و هاوپێرییەکانی ئەو شارانەش، نەک هەر بێبەشن لە مافی بەشداریی و چێژبردن یان سوود وەرگرتن لەو چالاکییە بەناو ڕۆشنبیریی و هونەرییانە، بەڵکوو بەهای هونەر و ڕۆشنبیرییشیان لە بەرچاو سووک و بێ بەها بووە. ئاکامی ئەمەش ئەوەیە کە ئەمڕۆ کردەی ڕۆشنبیریی بە گشتی هیچ کاریگەرییەکی بەسەر ژیانی خەڵکی کوردستاندا نییە. لەوەش زیاتر، ئەمڕۆ کردەی نووسین و هونەر کراوە بە پیشەیەک بۆ پارە پەیداکردن؛ ڕێگایەک بۆ گەندەڵییەکی رەوادار؛ پاشاگەردانییەک لە بەتاڵکردنەوەی زمان. بەڵام من داوا لە خوێنەری ئەزیز دەکەم لە خۆیان بپرسن، کە ڕۆژانە رەنگە بە دەیان کتێبی هەمەجۆر، کە بە بێ ئەوەی مەبەست و نەخشەیەکیان هەبێ بۆ بە کوردی کردنیان، سەدان گۆڤار و ڕۆژنامەی هاوچەشن لە کورستاندا بڵاو دەکرێنەوە، کەچی بۆ خوێندگا و زانستگایەکانی کوردستان لە نەبوونی کتێب و سەرچاوە دەتلینەوە؟ ئەگەر ئەو هەموو وەرگێڕانە لە ئاردایە، ئەی، مەگەر بە دەگمەن نەبێ، بۆ خوێندکار، ڕۆژنامەوان و نووسەران هەمیشە پەنا بۆ ئینتەرنێت و زمان عارەبی و فارسی دەبەن و ئەو کتێبە بە کوردیکراوانە ناکەنە سەرچاوە؟ بۆ ئەو هەموو کتێبە وەردەگێڕدرێ، کەچی بە هاندانی هاوڕێیایەتی، دەروێشی و هاوشاری نەبێ، پێچەوانەکەش هاندانی رقهەڵگرتن نەبێ، کەس قسەیەک لەسەر ئەو کتێبانە ناکا؟

بەمجۆرە بەهای سیاسەتی ڕۆشنبیریی لە کوردستانی باشووردا بەرەو ئاقارێکە، کە بێجگە لە مەبەستی داماڵینی کردەی ئەفراندن لە گەوهەرەکەی و داپڵۆسینی زمانی کوردی، هیچ بەهایەکی تر دەستەبەر ناکا.

لێ ئەمڕۆ ئاستەنگی ئاخاوتن لەسەر سیاسەتی ڕۆشنبیریی لە کوردستاندا لەوەدا کۆدەبێتەوە، کە تۆ بۆت نییە دەست لەسەر کەلێن و سەرچاوە سەرەکییەکانی ئەو بەرپرسانە دابنێ کە هۆکردی ئەو تەنگژەیەن. بۆ نموونە ئەم ساڵ

که له هەڵبژاردنی حوکمەتی سویدا راستڕۆ و لیبراڵەکان بردیانەوە، پاش هەفتەیەک که رۆژنامەوان و هاووڵاتیان زاینیان وەزیری کولتووری نوێ، تەنیا چەند مانگ پارەی تەلەفزیۆنی نەداوە، که شتێکی ئەوتۆ نییە، دواجار، که تەنیا هەفتەیەک دەست بەکار بوو، ناچاریان کرد واز له کارەکەی بهێنێ. کەچی له وەزارەتی رۆشنبیریی حوکمەتی کوردیدا، که وەک ئەوەی کارگه یان مەقەرێکی دواوه بێ، دەیان کەس، که هەندێکیشیان نموونەی گومانلێکراون، بە ناوی عەنتیکەی وەک "خەبیر و راوێژکار" مووچه وەردەگرن؛ واتا وەک ئەوەی ئیشێکی رەش بکەن. یان مافی هاووڵاتیان بخۆن وایه، کەسیش بۆی نییه دژی ئەو کاره نارۆشنبیریی و ناقانوونیانه دەنگهەڵبڕێت.

لێرەوه زمانی کوردی له ئاستێکی رووکەش و گشتیدا بۆ خۆی دەپەیڤێ. بەمجۆره زمان، وەک رەهەندێک له پەیامی بیرکردنەوەیەکی بزواو، کردەیەک له ئاڵوگۆڕیی دەستەوەستانه له دیاریکردنی ئاراستەیەک بەرەو ئامانجێکی هاوبەشی جڤاکیانەی چاک. زمانی کوردی ئەمڕۆ ئامرازێکه بۆ بەتاڵکردنەوه و فەرامۆشکردنی کۆزانی یادەوەریی، نەک ئامانجێک بۆ جۆشدانی بیرکردنەوه و لەرینەوەی کۆئاگایی. لێرەوه ئێمه که خەریکین دەست و پلمان بە بابەتێکی وەک سیاسەتی رۆشنبیریی له کوردستاندا نەرم دەکەینەوه، لەوەش بە ئاگاین که وەزارەتی رۆشنبیریی کوردستان باکی بەو بابەتەوه نییه، چونکه سەرقاڵه بە کەڵەکەکردنی ئەزموونێک له بەرخۆریی رۆشنبیریی و مووچه بڕینەوه بۆ حەشامەتێک له دۆست و باندی حیزبی، که بە واتای یەکێک لەو مووچەخۆرانەی وەزارەتی رۆشنبیریی، ئەو مووچەدانه هەر بۆ رازیکردنی خەڵک ونەهێشتنی بێکارییه. لێرەدا دەکرێ ئەو تەرزه سیاسەتەی وەزارەتی رۆشنبیریی کوردستان، بە تەمبەڵاندن و داماڵینی جوانناسیی رۆشنبیریی ناودێری بکەین. بۆ ئەوەی کرۆکی ئەو وەزارەته رۆشنبیریی و بڵاڤۆک و رێکخراوه "مەدەنی"یانه نمایش بکەین، پێویستمان بەوه نییه توانست و پاشخانی هەموو دەمڕاست و هەڵسووڕێنەرانەکانیان نمایش بکەین. بەڵێ ئێمه لەوەش بە ئاگاین، که ئەو دەمڕاسته رۆشنبیریانەی کوردستان، له ئاستی بانگەشەی زارەکیدا، باس له موژده و پلانی گوراح خۆشکەری رۆشنبیرییمان بۆ دەکەن، لێبەڵێ ئەو بانگەشانه له کەڵەکەکردنی ئەو تەمبەڵاندنەی روحی کولتووری کوردی هیچ ئاکامێکی دیکەی دیار نییه. جێگەی سەرنجه، که ئەمڕۆ ئاوماڵکەگەلیک له قونکه نووسینی خۆشداکەنه لەسەر کێشەی زمانی یەکگرتووی کوردی و زاراوه سەرەکیی و بن زاراوەکانی فڕێدەدرێنه ناو زاری زمانی کوردییەوه، کەچی هیچێک لەو قسه فڕێدراوانه، له خەمی زمانی کوردییەوه نین، بەڵکوو دەرهاوێشتەیەکن لەو دۆخه رۆشنبیرییه کلۆڵەی که بێبەرییه له دیاریکردنی ئاراستەیەکی بەهادار. ئاشکرایه ئەمڕۆ له هیچ شوێنێکی ئەو دونیادا نییه که کەسانێک بڕیار لەسەر بابەتێکی هەستداری وەک زمانی یەکگرتوو بدەن که نەک هەر نووسەری بەراستی نین، بەڵکوو فڕیان بە زانستی زمانەوانییەوه نییه. ئاخر له کوێ دیووتانه کەسانێک باسی زمان بکەن که نه له زانستی زمان خوێندوویانه و نه لێکۆڵینەوەیەکی زانستیشیان لەسەر زمان کردبێت؟! له کاتێکدا ئەو تالارەی که بەناوی "کۆڕی زانیاریی کورد" له هەولێر قووتکراوەتەوه، که بێجگه له دیکۆر هیچ مانایەکی دیکەی نییه، دەبوو بەشدارێکی کارای ئەو پرسه بێ. کۆڕی زانیاریی کوردی که له حەفتایەکانی سەدەی رابردوودا بەهادارترین یادەوەریی کوردی بوو، کەچی ئەمڕۆ گوایه کورد بە خۆی فەرمانڕەوای خۆیەتی، هەبوونی ئەو کۆڕه، بێجگه له بێڕێزیکردن بەو یادەوەرییه هیچ شتێکی تر نییه. ئاخر له حەفتایەکاندا داهێنەرگەلێکی ماندوونەناس له ژێر فشاری رژێمێکی وەک بەعس بە هەوڵە داهێنەرەکانیانەوه توانیان ئاراستەیەک بۆ ئەرکەکانی کۆڕی زانیاریی کورد و زمانی کوردی دەستەبەر بکەنەوه، کەچی ئەمڕۆ بچووککردنەوەی کۆڕی زانیاریی کوردی بە سەرچاوەیەکی مشەخۆریی بێجگه له تاڵانکردنی یادەوەریی زمانی کوردی، هیچی تر نییه. لەوەش زیاتر، له هەموو جیهاندا ئەوەی که پێشنیاز و بڕیار لەسەر زمانی یەکگرتوو دەدات پسپۆڕانی زانستگایەکانن، کەچی ئەمڕۆ مامۆستایانی زمانی کوردی له زانستگایەکانی کوردستاندا، هیچ قسه و وتارێکی بەهادار و کاریگەرییان لەسەر ئەو بێڕێزیکردنه بە زمانی کوردی نییه. کەواته ئەو ئاستەنگ و تەنگژه رۆشنبیریانه هەر هەموویان پەیوەندییان بە نەبوونی سیاسەتێکی رۆشنبیریی مەدەنییەوه هەیه. ئەو وەزارەتییه رۆشنبیریی و و وەزارەته پەروەردەیەی که ئەمڕۆ دەمڕاستی یەکەمی ئەو سیاسەته رۆشنبیرییەی کوردستانن، بەرپرسیاریی سەرەکی ئەو دۆخه رۆشنبیرییه لەرزۆکەن. کارەساتی ئەو دیارده رۆشنبیرییەی کوردستان لەوەدایه که کاردانەوەی لەسەر بەشەکانی دیکەی کوردستانیش داناوه و دادەنێ. بۆ نموونه، ئەگەر سەرنج له شێوه و ئاستی زمانی کوردی بکەین له رۆژهەڵاتی کوردستاندا، دەبینین کتومت دەرگیری ئەو مۆده زمانەی کوردستانی باشووره، که من لێرەدا بۆ دەستپێوەگرتن له زارقەڵەباڵغی، ئەو مۆدانه بە دیاردەی هەتکردنی چەمکگەل و زمانێکی مونتاژکراو بە

رستەی بێ ئاراستە ناودێر دەکەم. نموونەی ئەو مۆدەی زمانە، ئیدریس ئەحمەدی واتەنی، لە دەربڕینی وەک: " ڕەهەندی جەستەی زمان..." زەقدەبێتەوە.

کەواتە بۆ ئەوەی سیاسەتی ڕۆشنبیریی لە کوردستاندا ببێتە کردەیەکی هاندەر بۆ کۆمەڵگایەکی بەرهەمدار؛ زمانی کوردی لەو سەرگەردانی و کردەی ڕۆشنبیریی لە زەیرۆح و بێ بیرکردنەوە رزگار بێ، پێویستە ژیانی ڕۆشنبیریی ڕێکخراوگەلێکی ناحیزبی و خەڵکانی لێزان و سەرڕاست بەڕێوەی ببەن. چونکە ئەوەی کە دەکارێ ڕۆشنبیریی کوردی جۆشبدا، بانگەشەی تەڵەکەبازییانەی چاکسازیی و خەڵات دابەشکردنیی دەمڕاستە ڕۆشبیرییە گەندەڵەکان نین، بەڵکوو ئەوە سیاسەتێکی ڕۆشنبیریی ئازادە کە دەتوانێ زەمینە بۆ ئەو ناوەند و پێگە ڕۆشنبیرییانە خۆشبکا کە ببن بە سەرچاوەیەک بۆ پراوە کردنی حەز و خواستە ڕۆشنبیرییەکانیای کۆمەڵگا. بەڵام هەتا ئەو ڕێکخراو و ناوەندە ڕۆشنبیرییانە ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ بە دەست کەسانی حیزبی دۆستانی لێپرساوانی ئەو حیزبە باڵادەستانەوە بن، ئەو دابڕانەی نێوان خەڵک و ژیانی ڕۆشنبیریی فرەتر دەبێتەوە. پێویستە سەرنج لەوە کیشەیە بدەین، کە ئەگەر مۆزەخانە، شوێنەوارە کولتووریی، ڕێکخراوی ژن، هۆڵەکانی سینەما و شانۆ، سێنتەرەکانی لاوان و ... هتد نەکرابان بە مەقەڕ و پێگەی حیزبی و خەڵکانی حیزبی قۆرخیان نەکردبان، ئەمڕۆ ئەو هەموو کیژ و ژنە خۆیان لە ماڵەوە نەدەشاردەوە، لاو و خوێندکار، توێژ و چینە جوداوازەکانیش، بەمجۆرە هەستیان بە نامۆیی و بێبەشی لە مەفەکانیان نەدەکرد. ئاخر ئەگەر سەردانی مۆزەخانە، شانۆ و شوێنەرە مێژووییەکان، تێڤییەکان بەمجۆرە بۆ کلیپ و بەرنامە عەنتیکانە قەتیس بمێننەوە، نەبنە بەشێک لە سیستەمی پەروەردەی خوێنگایەکان و بەهایەکی زانیاریی بە هاووڵاتیان نەبەخشن. ئەگەر ئاهەنگ و کۆڕە بەناو ڕۆشنبیرییەکان تەنیا بۆ خەڵکانی دەوڵەمەندی حیزبی و لایەنگرانی خودی ڕێکخاوەکان بن، چۆن کۆمەڵگا بەرهەمدرا دەبێ و پیشدەکەوێ؟ ئەگەر ژیانی ڕۆشبیریی بۆ گشت خەڵک مەیسەر نەکرێ، کە فێر بن مانگانە تەنیا جارێک لە چالاکییەکی ڕۆشنبیریی ئامادە بن، لەگەڵ ماڵ و منداڵەکانیان سەردانی شوێنەوارێک، مۆزەخانەیەک و ... هتد بکەن، چۆن کۆمەڵگای مەدەنی دروست دەکرێ؟
لەبۆیە لە قۆناغێکی وەک ئێستای کوردستاندا گەرەکە بیر لە سیاسەتی ڕۆشنبیرییەکی نەخشە بۆ بکێشراو بکردرێتەوە، کە خەڵک بتوانن بە حەز و بە خۆڕایش سەردانی مۆزەخانە، شانۆگەلێک و چالاکییە ڕۆشنبیرییەکان بکەن و ڕۆڵی خۆیان ببینن. ئەمەش بەوە مەیسەر دەبێ کە کوردستان خاوەن سیاسەتی ڕۆشنبیریی سەربەخۆ بێ و لەو دەمڕاستانەش پاکبکرێتەوە کە پاشخان و کەسایەتییان شوومە. لێرەوە یەکێک لە گرنگترین ئامانجی سیاسەتی ڕۆشنبیریی بنیاتنانی کۆمەڵگایەکی بەرهەمدارە کە لەو کۆمەڵگایەدا مرۆ بکارێ گیانی ڕۆشنبیرییەکی سەربەخۆ بڕسکێنێ. لەو کۆمەڵگایەدا لە بری ئەوەی کە ڕێکخراوە حیزبییەکان بڕیار بدەن کام گۆرانیبێژ بەهرەدارە یان کام نووسەر داهێنەرە، دەبێ ئەو نووسەر و هاووڵاتییە سەربەخۆ، دڵسۆز، کارا و خاوەن ئاکار چاکەکانەی کە ڕێکخراو و بنکە ڕۆسنبیرییەکان بەڕێوە دەبەن بڕیار بدەن. لەو ڕوانگەیەوە پێویستە سنوور بۆ دەستێوەردانی حیزبی لە ژیانی سیاسەتی ڕۆشنبیرییدا دابنرێ. هەر بۆیە ئەگەر حیزب و نووسەرە دەسەڵاتدارەکانی کورستانی باشوور هەڵگری ئێتیکی نەتەوایەتیی و جڤاکیی بن، پێویستە چیتر بەهای سیاسەتی ڕۆشنبیریی وێران نەکەن. بۆ ئەوەی ڕێز و پایەی زمان و ڕۆشنبیریی کوردی لە کن کورد چیتر بێزەور نەبێ، دەبێ ڕێگا بدرێ خودی خەڵک لە ژێرەوە نەک لە سەرەوە، بە نۆرە و بە شێوەیەکی بزواو ڕۆڵی خۆیان لە سیاسەتی ڕۆشنبیریی کوردستاندا ببینن. بەمجۆرە بەهای ڕۆشنبیریی دەکرێ ببێتە کردەیەکی کاری جڤاکیی.

کۆتایی 11ی 2006
ستۆکهۆلم/سوێد